

PÄRNU SÜTEVAKA HUMANITAARGÜMNAASIUM

Anete Osi

VAHETUSAASTALE MINEKU PÕHJUSED JA MÕJU VAHETUSÕPILASELE

Aastatöö

Secunda aste

Juhendaja Anna Lüter

Pärnu 2018

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1.1. Youth For Understanding	5
1.2. ASSE	7
1.3. FLEX	8
1.4. Rotary noorsoovahetus	8
1.5. Vahetusaasta katkestamine	9
1.6. Vahetusaasta finantseerimine	10
2.1. Rahvusvahelise kogemuse tähtsus töölevõtmisel	12
2.2. Õpilaste pädevuste areng.....	15
2.3. Patriotism	16
3. KÜSITLUSE ANALÜÜS	18
3.1. Küsitluse esimese osa analüüs	18
3.2. Küsitluse teise osa analüüs	24
KOKKUVÕTE	31
REASONS FOR GOING ON AN EXCHANGE YEAR AND THE EFFECTS ON EXCHANGE STUDENTS SUMMARY	35
LISA 1	37

SISSEJUHATUS

Antud uurimistöö teemaks on “Vahetusaastale mineku põhjused ja mõju vahetusõpilasele”. Töö annab ülevaate erinevatest Eestis tegutsevatest keskkooliõpilasi vahetusaastale saatvatest organisatsioonidest ja sellest, miks otsustavad noored vahetusaastale minna ning kuidas see otsus nende tulevikku mõjutab. Kuna töö autor oli ka ise vahetusõpilane Ameerika Ühendriikides, suunasid töö teemat valima isiklik huvi teiste õpilaste vahetusaastale minemise põhjuste vastu ning ka selle vastu, milline on vahetusaasta mõju vahetusõpilasele. Samuti on tegemist ka tänapäeval väga aktuaalse teemaga, kuna järjest rohkem keskkooliõpilasi otsustab veeta ühe aasta välismaa keskkoolis õppides.

Töö eesmärk on analüüsida välismaal koostatud uurimusi ja viia läbi küsitlus ka Eestist vahetusaastal käinud õpilaste seas, et saada teada, millised on õpilaste arvates vahetusaasta positiivsed ja negatiivsed küljed, miks vahetusaastale üldse minnakse ja kuidas see vahetusaastal käinud õpilaste edasist elu mõjutanud on.

Töö on jaotatud 3 peatükiks. Esimeses peatükis tutvustatakse populaarsemaid vahetusõpilasi vahetusaastale saatvaid organisatsioone, räägitakse vahetusaasta katkestanud õpilastest ning sellest, kuidas vahetusaastale minekut finantseerida. Teises peatükis keskendutakse varasemalt koostatud uurimustele vahetusaasta pikaajaliste mõjude kohta. Kolmandas peatükis analüüsitakse küsitluse vastuseid Eesti vahetusõpilaste vahetusaasta kogemuste kohta.

Materjalidena kasutati varasemalt koostatud uurimusi ja erinevaid internetimaterjale. Tööle andis suure panuse ka *Youth for Understanding* organisatsiooni arendustegevuste

projektijuht Kreete Tammaru, kes aitas laiali saata küsitlust ja andis informatsiooni YFU-ga vahetusaastal käinud õpilaste kohta.

1. VAHETUSAASTALE MINEK

Vahetusaastale minek on Eesti noorte seas üha populaarsemaks muutumas. Kui tervet aastat vahele ei taheta jätta, minnakse kas ainult suveks või üheks semestriks. Esimeses peatükis tutvustatakse peamisi organisatsioone, mille kaudu on Eestist võimalik välismaale vahetusõpilaseks minna. Samuti tuuakse välja peamised põhjused, miks otsustavad õpilased peale põhikooli ühe aasta välismaa keskkoolis õppida ja kuidas selle jaoks raha leitakse.

1.1. *Youth For Understanding*

YFU ehk *Youth for Understanding* on 1951. aastal Ameerika Ühendriikides asutatud mittetulundusorganisatsioon, mille algseks missiooniks oli parandada riikidevahelisi, eelkõige Ameerika Ühendriikide ja Saksamaa vahelisi suhteid peale II Maailmasõda. (History 2018)

Võib öelda, et õpilasvahetusprogrammi loomise idee sai alguse Ameerika minster John Eberlylt, kes nägi, et II Maailmasõja mõju Saksamaa noortele oli halb. Noorte seas oli tunda meeleheidet ja lootusetust. Sellest tekkis Eberlyl idee alustada vahetusprogrammiga USA ja Saksamaa vahel, eelkõige sellepärast, et sõjajärgse Saksamaa noored pärast aastat Ameerika keskkoolis õppides saaksid minna tagasi koju Saksamaale ning riigi uuesti ja demokraatlikuna üles ehitada kasutades oma teadmisi ja kogemusi, mida nad aasta jooksul Ameerikas kogusid. John Eberly idee viis täide aga Dr. Rahcel Andersen, kes lõi organisatsiooni nimega *Youth For Understanding* ehk YFU. Mõned aastad enne organisatsiooni loomist juhtus Andersen olema Amsterdams. Sellel ajal oli ka esimene

kord peale II Maailmasõda, kui linnatuled uuesti põlema pandi. See moment läks Andersenile nii hinge, et ta lubas kogu oma ülejäänud elu pühendada sellele, et need tuled enam kunagi ei kustuks. Ta nägi YFU-t kui võimalust mitte ainult kindlustada tulede põlema jäämine, vaid kui võimalust levitada rahu ja üksteisemõistmist üle kogu maailma. Nii asutaski Rachel Andersen 1951. aastal organisatsiooni nimega *Youth For Understanding*, mille eest ta aastal 1973 ka Nobeli rahupreemiale nomineeriti. (History 2018)

Algselt oli YFU vahetusprogramm ainult Ameerika ja Saksamaa õpilaste vahel, kuid ruttu hakkas see arenema üle kogu maailma. Juba viiekümnendate keskel kasvas programm Skandinaaviasse, kust hiljem edasi Kesk- ja Lääne-Euroopasse. Vaikse ookeani ületas YFU aastal 1958, kui esimesed õpilased Jaapanist Ameerikasse saabusid. Samal aastal jõudis organisatsioon ka Ladina-Ameerikasse ning aasta hiljem Lõuna-Ameerikasse. Siis tekkis erinevate riikide liitumise vahele aga mõnekümneaastane paus, mis jätkus aastal 1989 Ida-Euroopa ja aastal 1994 ka Aafrika YFUGa liitumisega. (*Ibid*)

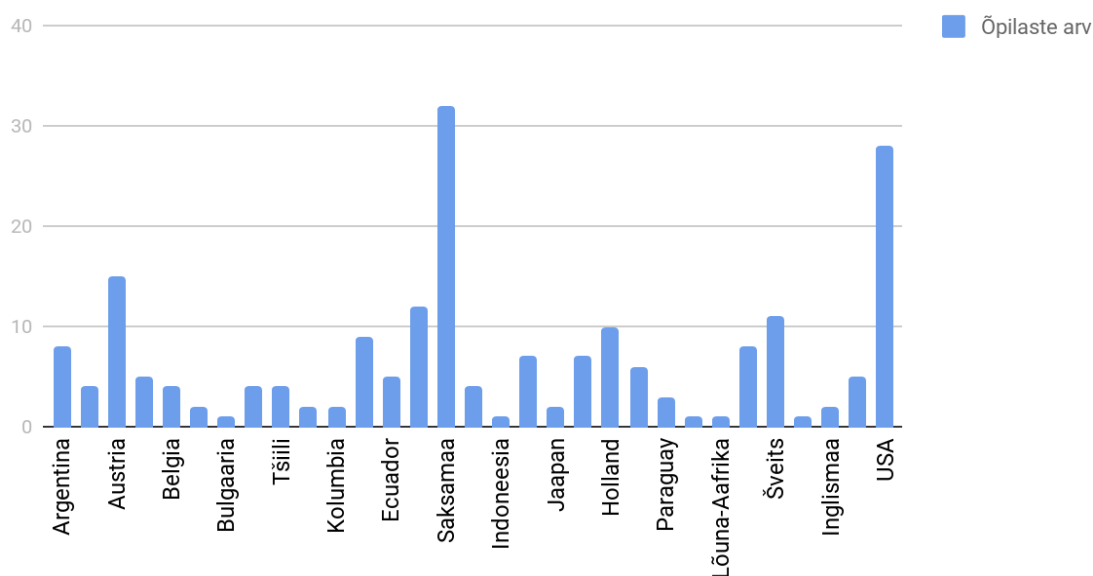
Praegusel hetkel on 15-18-aastastele noortele õpilasvahetust pakkuva *Youth For Understanding* organisatsiooniga liitunud enam kui 55 riiki üle kogu maailma ning läbi YFU on vahetusaastal käinud üle 260 000 õpilase. (Organisatsioonist 2018)

Eestis on *Youth For Understanding* tegutsenud 1992. aastast. Täna sel päeval on YFU Eesti missioon tegutseda avatuma ja mõistvama maailma nimel, mis on ka praegu sama aktuaalne teema, kui see oli 65 aastat tagasi (Avasta Maailma 2018: 3). Esimesed õpilased said võimaluse minna Eestist välismaale samal hetkel, kui Eesti Nõukogude Liidu võimu alt vabanes ja taastati Eesti Vabariik. Sellest ajast peale on Eestist käinud välismaal üle 1300 keskkooliõpilase ning Eestis üle 300 välisõpilase. (*Ibid*)

Kõige populaarsemaks riigiks on YFU-ga vahetusaastale minevatele Eesti vahetusõpilastele aastatel 2014-2018 olnud Saksamaa, kus on nende aastate jooksul vahetusaastal käinud 32 eestlast. Populaarsuselt järgmiseks riigiks on Ameerika Ühendriigid, kuhu on aastatel 2014-2018 Eestist vahetusaastale läinud kokku 28 õpilast.

Kolmandal kohal on Austria 15 Eesti õpilasega. Sellele järgnevad Prantsusmaa 12, Šveits 11, Holland 10, Taani 9, Argentina ja Rootsi 8, Itaalia ja Mehhiko 7, Norra 6, Belgia Flanders, Ecuador ja Uruguay 5, Austraalia, Belgia Wallonia, Kanada, Tšiili ja Ungari 4, Paraguay 3, Brasiilia, Hiina, Kolumbia, Jaapan ja Inglismaa 2 ning Türgi, Lõuna-Aafrika Vabariik, Slovakkia, Indoneesia ja Bulgaaria 1 Eestist käinud õpilasega (Joonis 1).

Eesti õpilaste sihtriikide statistika 2014-2018

Joonis 1. YFU-ga 2014-2018 vahetusaastal käinud õpilaste statistika (Tammaru 2018)

1.2. ASSE

ASSE ehk *American Scandinavian Student Exchange* loodi 1976. aastal Rootsi valitsuse poolt eesmärgiga korraldada õpilasvahetusi Rootsi Kuningriigi ja Ameerika Ühendriikide vahel. Peatselt liitusid organisatsiooniga ka teised Skandinaavia riigid nagu Taani ja Soome. ASSE missiooniks on sarnaselt YFU-le edendada rahvusvahelist üksteisemõistmist ning avardada noorte maailmavaadet. Peale vahetusõpilaste saatmise erinevatesse

riikidesse tegeleb ASSE veel ka näiteks lapsehoidjate vahendamisega Ameerikasse ning aitab keskkooli lõpetavatel õpilastel leida omale sobiv ülikool välismaal. Eestis tegutseb ASSE aastast 2015 ning aastaks 2025 loodab ASSE Eesti olla üks tuntumaid ja hinnatumaid rahvusvaheliste haridus- ja kultuurivahetusprogrammide korraldajaid Eestis. (ASSE Organisatsioonist 2018)

1.3. FLEX

FLEX ehk *The Future Leaders Exchange* on Ameerika Ühendriikide Kongressi poolt 1992. aastal loodud programm, mis pakub keskkooliõpilastele võimalust õppida üks aasta Ameerikas. Erinevalt YFU-st ja ASSE-st on FLEX programmiga Ameerikasse minek tasuta, kuid selleks, et see võimalus saada, tuleb läbida mitmeid erinevaid kandideerimise astmeid ja teste. Õpilane, kes valituks osutub, saab stipendiumi, mis võimaldab tal veeta aasta Ameerika Ühendriikides käies seal koolis ning elades kohalikus peres.

FLEX programmi kirjeldus ütleb, et programm arendab õpilaste grupi juhtimise oskusi, õpetab neile Ameerika ühiskonnast, millest on filmide tõttu nii mõnelegi natukene vale arusaam jäänud, ning aitab samal ajal ka noortel ameeriklastel endal teiste riikide ja kultuuride kohta õppida. Läbi aastate on FLEX programmist osa võtnud üle 26 000 õpilase. (About the Program 2018)

1.4. Rotary noorsoovahetus

Rotary on organisatsioon, mis kõige muu kõrvalt tegeleb ka noorsoovahetustega. Rotary pakub noortele õpilastele välismaal õppimiseks välja kolm erineva pikkusega programmi, milleks on laagriprogramm, suveprogramm ja aastane programm. (Vahetusõpilaseks välismaale 2018)

Laagriprogrammid toimuvad suvel ning neid korraldatakse nii Euroopas kui ka Türgi, Iisraeli ja Lõuna-Aafrika ning Kanada riigi territooriumitel. Laagrite kestus on 2-3 nädalat. Tegelik laager kestab umbes nädala ning keskendub kindlale teemale, mis on eelnevalt kindlaks määratud. Laagriaja sisse jääb ka peremajutuse periood, mis kestab 1-2 nädalat ning võib olla jagatud mitme erineva koha vahel. (Laagrivahetus 2018)

Suvevahetuse programm pakub noorele tutvuda suvevaheajal mõne uue riigi kultuuriga. Nendeks riikideks on USA, Mehhiko, Kanada, Lõuna-Aafrika ja Euroopa riigid. Suvevahetuse programmis veedab Eesti noor kuu aega vahetusriigi peres ning peale seda naaseb kodumaale vahetusriigi pere noorega, kes omakorda kuu aega Eestis veedab. Programmi pikkus võib aga vastavalt riigile varieeruda, näiteks Belgias on selle pikkuseks 2+2 nädalat. (Suvevahetus 2018)

Aastane programm on mõeldud gümnaasiumi, üldiselt 10. klassi lõpetanud noortele, kes saavad võimaluse õppida aasta aega mõned Euroopa või Põhja-Ameerika keskkoolis. Aasta jooksul on õpilasel mitu vastuvõtvat peret, mis annab õpilasele suurepärase võimaluse välisriigi elu ja kultuuriga tutvumiseks. Samuti toimub kogu aasta vältel vahetusõpilastele erinevad üritusi, näiteks erinevate ettevõtete, vaatamisväärsuste ja sihtkohtade külastusi. (Aastavahetus 2018)

1.5. Vahetusaasta katkestamine

Kuigi vahetusaasta on paljude õpilaste suur unistus ning enamus neist loodab veeta vahetusaastal oma elu parimat aega, on siiski igal aastal ka neid, kes vahetusaasta mingil põhjusel varem lõpetavad.

YFU arendustegevuste projektijuhi Kreete Tammaru käest saadud informatsiooni alusel katkestas aastatel 2014-2018 programmi 20 õpilast. 14 õpilast 20-st otsustas ise oma vahetusprogrammi katkestada (*voluntary early return*). Ise katkestamise põhjusteks on

tavaliselt kas terviseiga seotud probleemid, vahetusprogrammis pettumine ja selle mitte ootustele vastamine ja/või koduigatsus. Seda soodustavad raskused sõprade leidmisel ning probleemid vahetusperega. (Tammaru 2018)

6 õpilast 20-st saadeti YFU poolt varem koju (*early return*). See tähendab seda, et õpilane, kes koju saadetakse, on rikkunud YFU reegleid. Peamisteks reegliteks, mida rikutakse ning mille pärast vahetusaastalt varem koju saadetakse on pidev alkoholi tarbimine, koolis mitte käimine ja koolis halvasti käitumine, õppimise mitte tõsiselt võtmine. Samuti võib varasemat kojusaatmist põhjustada ka suurem konflikt vahetusperega ja/või ebameeldiv ja teisi solvav, halvustav käitumine vahetusõpilase poolt. Enne vahetusõpilase vahetusaastalt koju tagasi saatmist edastatakse õpilasele enne hoiatuskirjad ning antakse aega probleeme lahendada. Kui seda aga ei tehta ning probleemid pidevalt korduvad, siis lõpetatakse programm enneaegselt. (*Ibid*)

1.6. Vahetusaasta finantseerimine

Vahetusaasta on paljude arvates küll igati väärt kogemus ja mitmete keskkooliõpilaste unistus, kuid programmide kõrge hinna tõttu võib see nii mõnele soovijale tunduda väga utoopiline. Nimelt jääb programmide maksumus YFU puhul aastaste ja semestriprogrammide puhul hinnavahele 5400€-9900€. Ka teiste programmide, näiteks ASSE, hinnad jäävad samasse vahemikku. Hind sõltub ka aastast, millal vahetusaastale soovitakse minna ning riigist, kuhu soovitakse minna. Hinnale lisanduvad tavaliselt ka viisatasud, võimalikud kooli lisatasud, transport kooli vahetusaasta vältel, YFU poolt vahetusaasta jooksul korraldatavad väljasõidud, taskuraha ja vajalikud vaktsiinitasud. (Riigid 2018)

Enamus vahetusõpilasi saab vahetusaastaks raha kokku iseseisvalt toetajaid ja sponsoreid otsides. Selleks, et vajalik summa veelgi kergemini kokku saada, pakub Eesti vahetusõpilaste seas populaarseim organisatsioon YFU välja erinevaid võimalusi, kuidas

vahetusaastat finantseerida. Näiteks ei pea osalustasu lepingu sõlmimisel koguulatuses maksma, vaid õpilasele koostatakse just talle sobiv maksegraafik, mille alusel saab osalustasu jaotada kuni nelja aasta peale. Samuti annab YFU ka enda poolt välja igal sügisel ja kevadel ligi 15 stipendiumit. Stipendiumid antakse välja kõigi valimispäeva läbinud ja stipendiumile kandideerinud õpilaste vahel. Kolmandaks viib YFU omaltpoolt läbi ka toetajate otsimise koolitusi, kus antakse tulevasele vahetusõpilasele infot, kuidas leida toetajaid ja kuidas nendega suhelda, et vahetusaastaks vajalik raha kokku saada. (Stipendium ja õpingute rahastamine 2018)

Nii nagu YFU, pakub ka organisatsioon ASSE maksevõimalust maksegraafiku alusel ning jagab välja stipendiumeid koolinoortele vanuses 14-18 aastat, kes tahavad osaleda õpilasvahetuse programmis Euroopas või mujal maailmas. (Kontram 2018)

2. VAHETUSAASTA MÕJU

Järgnevas peatükis räägitakse lähemalt, kuidas vahetusaasta mõjutab töökoha leidmist ja milline on vahetusaastaga kaasneva rahvusvahelise kogemuse tähtsus töölevõtmisel. Samuti tuuakse välja, milliseid erinevaid pädevusi vahetusaastal käimine vahetusõpilasel arendab ning kuidas muutub õpilase patriotism oma koduriigi suhtes.

2.1. Rahvusvahelise kogemuse tähtsus töölevõtmisel

Institute for the International Education of Students Abroad (IES Abroad) organisatsiooni poolt aastal 2016 koostatud uurimusest, mis uuris enam kui 1200 hiljuti ülikooli lõpetanud endist vahetusõpilast, selgub, et vahetusaastal on suur mõju inimese edaspidistele otsustele ning seda kogemust peavad väärtuslikuks ka mitmed tööandjad. (Career Outcomes of Study Abroad Students 2016)

Uurimuse tulemusena leiti, et 6 kuu jooksul pärast ülikooli lõpetamist on 67% *IES Abroad* õpilastest juba sisenenud töömaailma, sealhulgas 54% neist on leidnud täiskohaga töö, 20% otsustanud edasi õppima minna, 6% tegelevad vabatahtliku tööga ning ainult 5% olid veel töökohta otsimas. Sellest järeldub, et õpilastel, kellel oli varasem välismaal õppimise kogemus leidsid täiskohaga töö kiiremini ja lihtsamini, kui need, kellel rahvusvaheline õpingukogemus puudus. (*Ibid*)

American Institute of Foreign Study (AIFS) viis 2013. aastal läbi uurimuse 1990-2010 aastatel välismaal õppinud õpilaste seas. Uurimusele saadi 1600 vastust. Uurimusest selgus, et 85% vastanutest nõustus, et välisriigis õppimine oli kindlasti nende elu üheks

kõige rohkem mõjutavamaks kogemuseks. 32% vastanutest väitis, et vahetusaasta mõjutas suuresti nende otsust edasise eriala ja ülikooli valimisel. 56% vastanutest leidis, et välismaal õppimise kogemuse tõttu arenesid paljud nende oskused, mis tulid otseselt kasuks esimese töökoha leidmisel, ning 80% väitis, et kogemus muutis neid mitmekesise töökoha suhtes tolerantsemaks. 34% vastanutest tõi välja, et vahetusaasta mõjutas otseselt nende töökohavalikut. Positiivsete aspektidena toodi välja ka peale vahetusaastat saadud suurem enesekindlus, motivatsioon ning iseseisvus. (AIFS Study Abroad Outcomes 2013)

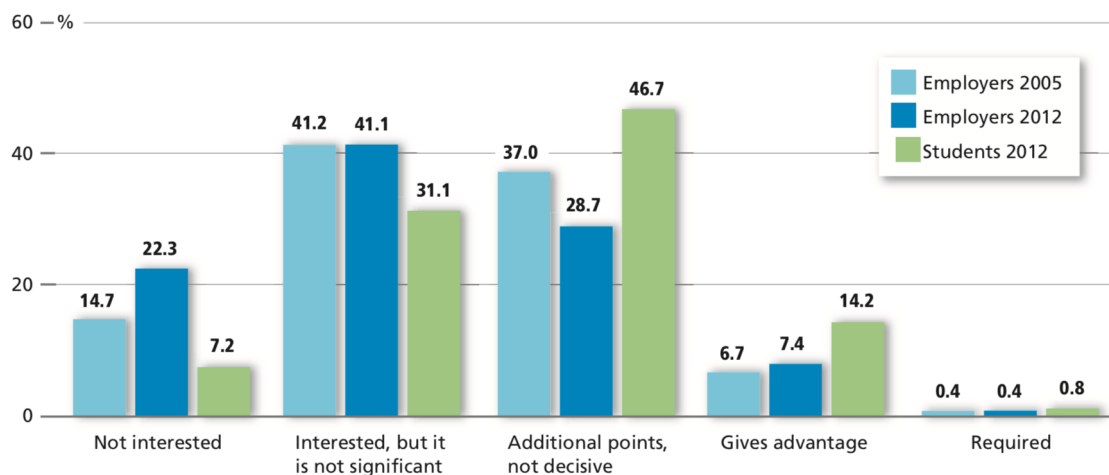
Aastatel 2012-2013 Soomes *Centre for International Mobility* (CIMO) ja Demos Helsinki poolt koostatud uurimuses uuriti, kui palju väärtustavad tööandjad varasemat rahvusvahelist kogemust, milliseid oskusi ja kompetentse arendab rahvusvaheline kogemus, kuidas defineerida “rahvusvahelist kogemust” ning milliseid omadused on tööturul kõige hinnatumad. Küsitlusele vastas 283 tööandjat ja 1770 rahvusvahelise taustaga õpilast. Uurimuse tulemustest tuli välja, et kuigi ainult 35,5% Soome tööandjatest peab rahvusvahelist kogemust väga oluliseks, siis siiski 77,7% tööandjatest pidas oluliseks tänu rahvusvahelisele kogemusele saadud oskusi ja kompetentse. Kokkuvõttes leiti, et isiksuseomadused ja oskused, mida saadakse tänu rahvusvahelisele kogemusele, on tööandjate silmis väga hinnatud, kuid tihti ei nähta nende kahe vahel seost. (Hidden Competences 2014)

2005. aastal CIMO poolt läbi viidud sarnases uurimuses tuli välja, et alla poole rahvusvahelistest firmadest hindas tööle kandideeriva inimese puhul varasemat rahvusvahelist kogemust oluliseks. Lähemal uurimisel tuli välja, et tööandjad nägid rahvusvahelist kogemust ja sellega omandatud isiksuseomadusi positiivse ning tähtsana, kuid ei leidnud seost nende kahe vahel. (*Ibid*)

CIMO poolt läbiviidud uuringust, mis uuris rahvusvahelise kogemuse olemasolu olulisust töölevõtmisel selgus, et 2005. aastal ei olnud rahvusvahelisest kogemusest üldse huvitatud 14,7% tööandjatest, 2012. aastal polnud sellest huvitatud 22,3% tööandjatest ning 7,2% õpilastest aastal 2012 pidasid oma rahvusvahelist kogemust töölevõtmisel ebavajalikuks (Joonis 2). 2005. aastal oli rahvusvahelisest kogemusest huvitatud, kuid pidas seda siiski

suhteliselt ebavajalikuks 41,2% tööandjatest. 2012. oli see protsent langenud 41,2%-ni. 2012. aasta uurimuses osalenud vahetusõpilastest 31,1% arvas, et tööandjad võivad küll nende rahvusvahelisest kogemusest huvitatud olla, kuid ei pea seda eriliselt oluliseks. Lisapunkte andis rahvusvahelise kogemuse omamine aastal 2005 37,0%-le tööandjatest. 2012. aastal andis rahvusvahelise kogemuse omamine lisapunkte vaid 28,7%-l tööandjatest. 2012. aasta õpilastest 46,7% aga arvasid, et saavad rahvusvahelise kogemuse tõttu tööandjate silmis lisapunkte. 2005. aastal väitis 6,7% tööandjatest, et rahvusvahelise kogemuse olemasolu annab tööle kandideerijale eelised teiste, ilma rahvusvahelise kogemusega kandideerijate ees. 2012. aastal arvas seda sama juba 7,4% töölevõtjatest. 2012. aastal oli sama arvamus levinud 14,2% õpilaste seas. Vajalik oli rahvusvaheline kogemus 2005. aastal vaid 0,4% tööandjate jaoks. See protsent jäi samaks ka 2012. aastal küsitluses osalenud tööandjate jaoks. 2012. aastal küsitlusele vastanud vahetusõpilastest 0,8% aga leidsid, et rahvusvaheline kogemus on töölevõtmisel kindlasti vajalik. (Hidden Competences 2014)

How international expertise matters in recruitment, %

Joonis 2. Rahvusvahelise kogemuse olulisus töölevõtmisel. (Hidden Competences 2014)

2.2. Õpilaste pädevuste areng

David Bachner ja Ulrich Zeuschel uurisid 14 aasta jooksul 50ndatel, 60ndatel, 70ndatel ja 80ndatel YFU-ga vahetusaastal käinud ameeriklasi ja sakslasi. Uurimusest selgus, et üle 90% vastanutest leiab, et vahetusaastal avastasid nad endas iseloomuomadusi, millest neil aimugi polnud ning mis neile tulevikus kasuks on tulnud. 85% väitis, et vahetusaasta tõttu muutus nende hoiak inimestesse, mille tulemusena hakkasid nad igat inimest individuaalselt võtma, mitte ei lähtunud inimese rahvusega kaasas käivatest stereotüüpidest. Muutustena isiksuseomadustes toodi välja ka suuremat usku endasse, iseseisvust, suurenenud vastutustunnet, muutunud arusaamu teistest inimestest ja maailmapildist üldiselt. (Bachner et al 2009)

2009. aastal *Evaluation in the Bureau of Educational and Cultural Affairs (ECA)* ja *Evaluation Division of the Office of Policy* Ameerika Ühendriikide Välisministeeriumist ning *InterMedia Survey* Instituudi poolt valminud uurimuse üheks eesmärgiks oli leida, milline on vahetusaasta mõju vahetusõpilasele. Uurimus viidi läbi *Youth Exchange and Study Program (YES)* õpilaste seas. Uurimuse alguses, enne, kui uuritavad vahetusaastale läksid, paluti neil vastata küsitlusele, kus paluti neil hinnata oma juhtimisoskusi (*leadership skills*). Sama küsitlust korrati pärast nende vahetusaastalt tagasi tulekut (Joonis 3). Enne vahetusaastat pidasid end väga iseseisvaks 6% õpilastest, pärast vahetusaastat oli see protsent tõusnud 66%-le. 10% vahetusõpilastest pidas enne vahetusaastat enda oskust töötada neist erinevate inimestega heaks. Vahetusaastalt tagasi tulles pidas seda enda puhul heaks 63% õpilastest. Enne vahetusaastat oli 8% vastanutest olemas julgus esineda suure publiku eest, vahetusaastalt tagasi tulles oli see tõusnud 53% ehk 61% vastanutest leidis, et pärast vahetusaastat tunnevad nad end avalikult esinedes palju mugavamana. Paindlikkus töösuhetes suurenes 13% õpilaste poolt pärast vahetusaastat 63% peale ja valmisolek teha muudatusi oma kodukohas suurenes 11%-lt 61%-le. Tuleviku ette planeerimine tõusis 11% õpilaste pealt pärast vahetusaasta lõppu 58%-le. Julgust oma ideid ja tundeid teistega jagada ja avaldada pidas oma olemasolevaks oskuseks enne vahetusaastat 11%, pärast vahetusaastat oli see tõusnud 58% õpilaste peale. Oskus juhtida

gruppi ja teisi motiveerida tõusis 11% pealt 56%-le. Oskus kuulata ja soovitusi kuulda võtta suurenes 16%-lt 58%-le. Probleemilahendamisoskus, mida enne vahetusaastat leidis endal olemas olevat 13% õpilastest, tõusis pärast vahetusaasta lõppu 53%-le. Ajaplaneerimisoskus suurenes pärast vahetusaastat 35% võrra ehk tõusis 8%-lt 43%-le ning rahaplaneerimisoskus tõusis 31% võrra ehk 11%-lt 42%-le. (Evaluation of the Youth Exchange and Study Program 2009)

Skills	Before the Program	After the Program	Percentage Point Increase
Being self-reliant and independent	6%	66%	+60
Working closely with people different from you	10%	63%	+53
Speaking in public	8%	61%	+53
Being flexible	13%	63%	+50
Willing to make changes in your community	11%	61%	+50
Planning for the future	11%	58%	+47
Expressing ideas and feelings	11%	58%	+47
Leading a team and motivating others	11%	56%	+45
Listening to other people's suggestions/concerns	16%	58%	+42
Solving problems	13%	53%	+40
Managing your time	8%	43%	+35
Managing your money	11%	42%	+31

Joonis 3. Vahetusõpilaste hinnang oma oskustele enne ja pärast vahetusaastat. (Evaluation of the Youth Exchange and Study Program 2009)

2.3. Patriotism

500 Ameerika üliõpilase seas läbi viidud küsitlusest selgub, et peale vahetusaastalt tagasitulekut olid õpilased mitu korda uhkemad oma kodumaa, Ameerika, üle, kui enne vahetusaastale minekut. Leiti, et pärast saabumist tagasi kodumaale oldi uhkemad selle kirjanduse, sportlaste saavutuste, kunsti, relvajõudude ja sõjaväe ning poliitilise olukorra üle. Õpilaste tunded Ameerika vastu oli soojemad ning nad tundsid end rohkem patriotistlikumana, kui varem. Siiski ei pidanud nad Ameerikat üleolevaks või kõrgemaks, kui teisi riike. Samuti leiti, et välismaal õppinud õpilased ei kaldunud pärast vahetusaastat

nägema teisi riike ohtlikuna, vaid pidasid tähtsamaks ühtsustunnet ja kultuuridevahelist läbisaamist. (Jones 2015)

Sarnaste tulemusteni jõuti ka 2009. aastal *Youth Exchange and Study Program* (YES) programmi läbinud ameerika vahetusõpilaste seas läbi viidud uurimuses. Paljud neist muutusid peale vahetusaastat oma riigi tuleviku suhtes optimistlikumaks. Nad nägid, milliseid muutusi võiks koduriigis korda viia ning on huvitatud sellele kaasa aitamisest. Paljudel on peale vahetusaastat suurenenud soov aidata ja teha kasvõi väiksemaid asju, et oma riiki paremaks muuta, kui vaja. Välja toodi ka suurenenud uhkust ja armastust oma koduriigi vastu ja üleüldse nähti oma koduriiki positiivsemalt, kui enne vahetusaastale minekut. (Evaluation of the Youth Exchange and Study Program 2009)

3. KÜSITLUSE ANALÜÜS

Uurimistöö käigus viidi läbi küsitlus, et saada ülevaade sellest, miks Eesti noored otsustavad minna aastaks välismaale keskkooli ning kuidas see neid hilisemalt mõjutab (LISA 1). Küsitlusest osa võtnud 77 inimesest 72 vastanut olid naised ja 5 vastanut mehed. 30 inimest vastanutest olid vahetusaasta alguses 17-aastased, 28 olid 16-aastased, 13 olid 18-aastased, 5 olid 15-aastased ja 1 vastanu oli vahetusaasta alguses 14-aastane. 77-st vastajast 29 viibisid vastamise hetkel veel vahetusaastal välismaal, 48 vastanut oli küsitlusele vastamise ajaks juba vahetusaastalt tagasi saabunud.

Küsitlus viidi läbi internetis. Küsitlus koosnes 18 küsimusest ja oli jaotatud kahte osasse, millest esimene osa koosnes 13 küsimusest. Esimesele osale vastasid õpilased, kes on vahetusaastal käinud vahemikus 2015-2018 ja ka need, kes praegusel, 2018/2019 õppeaastal vahetusaastal viibivad. Küsitluse teisele osale vastasid õpilased, kes on vahetusaastalt juba tagasi ehk need õpilased, kes käisid vahetusaastal vahemikus 2015-2018.

3.1. Küsitluse esimese osa analüüs

Küsitluse esimese osa eesmärgiks oli uurida, mis organisatsiooniga vahetusaastal käidi, mis osutus vahetusõpilastele riigi valimisel oluliseks, kust tuli idee veeta aasta vahetusõpilasena välismaal, mis olid vahetusõpilaste ootused, eesmärgid ja hirmud vahetusaasta ees, mida peavad nad vahetusaasta kõige positiivsemaks ja kõige negatiivsemaks osaks ning kas nad on oma otsust vahetusaastale minna ka kunagi kahetsenud.

Küsitluse käigus selgus, et 73 (94,8%) vastanut käis vahetusaastal organisatsiooniga YFU, 3 (3,9%) programmiga FLEX ning 1 (1,3%) organisatsiooniga ASSE. Samuti selgus, mis riigis vahetusaasta veedeti ning miks otsustati just selle riigi kasuks. Vastanute seas toodi riikidest välja Ameerika Ühendriigid, Argentiina, Austria, Belgia, Brasiilia, Ecuador, Hiina, Holland, Itaalia, Jaapan, Kanada, Läti, Mehhiko, Norra, Paraguay, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Suurbritannia, Taani, Ungari, Uruguay ning Šveits. Populaarseimaks riigiks vastanute seas on Ameerika Ühendriigid, kus veetis vahetusaasta 13 (16,9%) õpilast. Sellele järgneb Saksamaa, kus veetis vahetusaasta 7 (9,1%) vastanut. Kolmandal kohal on Austria, kus veetis vahetusaasta 6 (7,8%) õpilast.

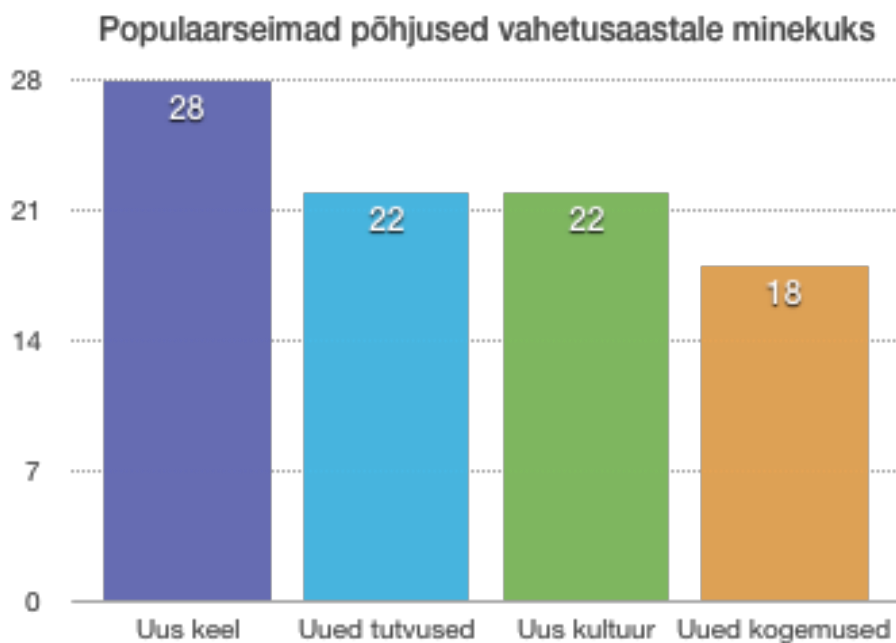
Küsimusele, miks valiti sihtriigiks just see riik, toodi vastanute poolt välja 20 erinevat vastusevarianti. Neist populaarseimaks osutus tahe õppida ära uus keel. Uue keele õppimise soovi toodi välja 41 (53,2%) korral. Populaarsuselt teisele kohale jäi soov tutvuda uue, totaalselt erineva kultuuriga. Seda tõi vastusevariandina välja 20 (26%) vastanut. Kolmandaks toodi 9 (11,7%) vastanu poolt välja, et otsustavaks sai riigi loodus.

Teiste põhjustena toodi välja veel ka riigi toitu, kliimat, riigi asukohta, turvalisust, soovi tutvuda eestlastest temperamentsemate inimestega, tegeleda edasi oma vanade hobidega, hakata tegelema uue hobiga, tulevikuplaane seoses vahetusriigiga, juba olemasolevat keeleoskust, riigi erilisust, suurt varasemat huvi riigi vastu, mõjutusi filmidest, lihtsust riigis ringi reisida. Mitmele sai otsustavaks ka vanemate soovitus just sinna riiki minna.

Uurimistöö käigus taheti leida põhjuseid, miks otsustati aasta välismaal vahetusaasta veeta. Vastusena toodi välja 20 erinevat põhjust. Populaarseimaks põhjuseks on ka siin soov õppida ära uus keel (Joonis 4). Seda põhjust tõi välja 28 (36,4%) vastanut. Populaarsuselt teiseks jäid 22 (28,6%) vastanuga uute tutvuste leidmine ning samuti 22 (28,6%) õpilase poolt mainitud uues kultuuris kohanemise soov. Kolmandana tõid 18 (23,4%) inimest välja soovi saada võimalikult palju uusi erinevaid kogemusi.

Veel toodi põhjustena välja soovi inimesena arened, tulla mugavustsoonist välja, soovi saada Eestist ära võimalikult kaugele, saada iseseisvamaks ja kasvada inimesena, näha

noorelt maailma, kogeda uusi väljakutseid, pikendada oma lapsepõlve, kinnitada või ümber lükata sihtriigi kohta levivaid stereotüüpe, avardada silmaringi, olla teistest omavanustest erinev, viia täide ammust unistust ning et saada vaheldust praegusele elule Eestis. Samuti mainiti tulevikuplaane seoses vahetusriigiga.

Joonis 4. Populaarseimad põhjused vahetusaastale minekuks.

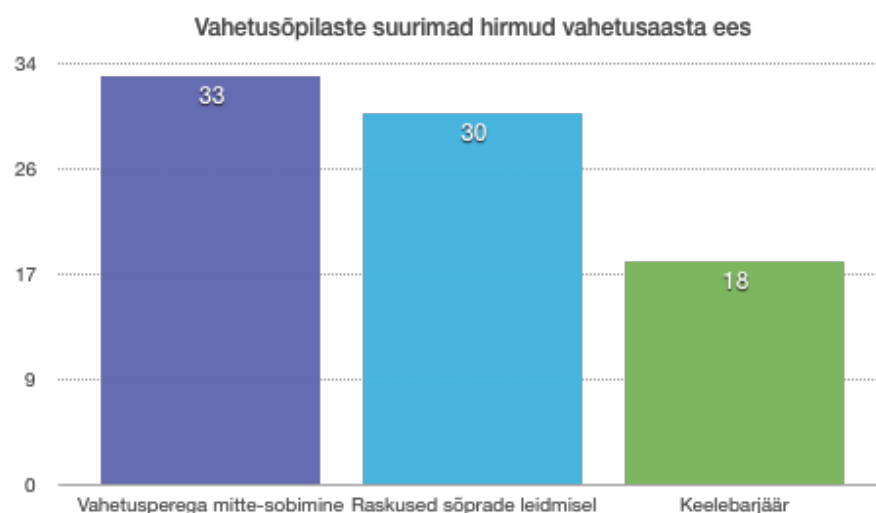
Küsimusele, milliste ootustega vahetusaastale mindi, toodi vastustena välja 15 erinevat vastusevarianti. Suurimaks ootuseks osutus vastuste põhjal soov saada uusi tutvusi. Seda varianti toodi välja 31 (40,2%) vastanu poolt. Teisele kohale jäi 21 (27,3%) inimese poolt mainitud soov saada selgeks uus keel. Populaarsuselt kolmandale kohale tuli 16 (20,1%) vastanud inimesel ootuste sootuks puudumine, kuna ei tahetud pettuda või ei osatud midagi oodata.

Lisaks toodi välja veel ka soovi palju reisida, areneda, muutuda enesekindlamaks, saada hästi läbi oma vahetusperega, omada kodulooma, keda Eestis ei omatud, saada lahti varasematest probleemidest, proovida palju erinevaid asju. Samuti oodati raskusi, Eestisse tagasitulekut, tuge YFU poolt ja veeta oma “elu parimat aastat”.

Samuti selgus see, milliseid eesmärke vahetusõpilased enda vahetusaastale seadsid. Vastanute poolt toodi välja 16 erinevat eesmärki. Populaarseimaks eesmärgiks oli rekordilise 60 (77,9%) vastanu poolt ära mainitud eesmärk saada täiesti selgeks uus keel. Vastusevariantide poolest teiseks eesmärgiks jäi 25 (32,5%) inimese poolt mainitud eesmärk saada nii palju uusi tutvusi, kui võimalik. Kolmandale kohale jäid 13 (16,9%) inimese poolt välja toodud eesmärk tutvuda ja kohaneda uue kultuuriga.

Teiste vastusevariantidena toodi välja veel ka näha maailma, avardada silmaringi, leida iseennast, astuda välja oma mugavustsoonist, suurendada oma enesekindlust ja iseseisvust, proovida uut hobi, vabaneda oma varasematest hirmudest, jõuda selgusele oma tuleviku kohta, arendada oma vana hobi, nautida, lõpetada vahetusaasta õnnelikult ning proovida kõike, mis võimalik, leida midagi, et tulevikus vahetusriiki tagasi pöörduda ja saada väga lähedaseks oma vahetusperega.

Uurimuse käigus selgus ka, mis olid vahetusõpilaste peamisteks hirmudeks enne vahetusaastale minekut (Joonis 5). Kokku toodi erinevate vastustena välja 14 hirmu. Peamiseks hirmuks vahetusaasta ees oli 33 (42,9%) vastanud inimesel hirm perega mittesobimise ees. 30 (39%) vastanud kartsid, et ei suuda vahetusaastal sõpru leida. Kolmandal kohal oli hirm keelebarjääri ees. Seda mainis 18 (23,4%) vastanut.

Joonis 5. Vahetusõpilaste suurimad hirmud vahetusaasta ees.

Veel toodi vastusevariantidena välja hirmu koduigatsuse ees, hirmu vajaliku rahasumma mitte-kokkusaamise ees, hirm haigeks jäämise, maakohta elama sattumise, kohanemisprobleemide, vanade Eesti sõprade kaotamise, klassi kordamise, vahetusaasta katkestamise, lendamise ja tagasi Eestisse tulemise ees. Samuti kardeti, et vahetusaastal olles võib Eestisse jäänud lähedastega midagi juhtuda. 3 inimesel vastanuist igasugused hirmud puudusid.

Küsimusele, mida peavad praegused ning endised vahetusõpilased vahetusaasta kõige positiivsemaks osaks vastati 17 erineva vastusevariandiga. Populaarseimaks neist peeti uute tutvuste ja sõprade saamist. Seda mainis oma vastuses 30 (40%) vastanut. Teisele kohale jäi uue pere leidmine teises riigis, mida mainiti 27 (35,1%) vastanu poolt. Populaarsuselt kolmandaks jäid julguse suurenemine, mille märkis ära 21 (27,3%) vastanut ja tolerantsuse suurenemine, mida samuti mainiti 21 (27,3%) vastanu poolt.

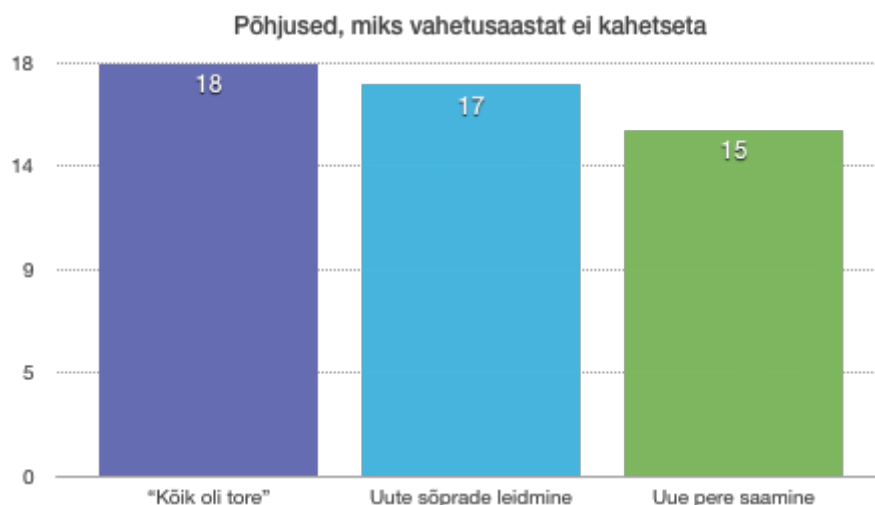
Teiste vastusevariantidena toodi välja veel uue maailmapildi kujunemist, uue keskkonna ja kultuuriga tutvumist ja kohanemist, iseenda leidmist, mugavustsoonist välja astumist, suhtlemisharjumuste paranemist, empaatiavõime suurenemist, uute kogemuste saamist, teistest omavanustest erinemist, inimesena arenemist, võimalust alustada uus elu täiesti nullist, silmaringi avardumist ning juba noorena maailmas ringi reisimist.

Küsimusele, mida vahetusõpilased vahetusaasta kõige negatiivsemaks osaks peavad toodi vastustena välja 15 erinevat vastusevarianti. Kõige suuremateks negatiivseteks osadeks vahetusaasta juures peeti 16 (20,1%) vastanu poolt koduigatsust Eesti järele ja samuti 16 (20,1%) vastanu poolt välja toodud igatsust vahetusriigi järele pärast Eestisse tagasi tulemist. Teisele kohale jäi 13 (16,9%) vastanu poolt mainitud vastusevariant, et vahetusaastal negatiivne osa puudub. Kolmandale kohale jäi vastusevariant, kus väideti, et vahetusaasta negatiivseks osaks on mõningane üksildustunde võimalus vahetusaasta jooksul ja Eesti klassi kordamine ning sõpradest maha jäämine. Neid variante toodi mõlemat välja 8 (10,4%) vastanu poolt.

Teiste vastusevariantidena toodi välja veel ka üksinda hakkama saamist, üksildustunnet, vajadust Eestis klassi korrata ja vanadest sõpradest maha jäämist, teiste, varem räägitud keelte halvenemist, suurt stressi, suuri kulutusi, kaalust juurde võtmist, raskusi aktsepteerida erinevaid kultuure, suurt pinget suhelda uute inimestega, kultuurišokki, enda võrdlemist teiste vahetusõpilastega vahetusaasta jooksul ning tunnet, et pole piisavalt hea või ei koge piisavalt paljusid asju.

Uurimuse käigus selgus, kas vahetusaastal käinud õpilased on kunagi oma otsust aasta välismaa keskkoolis veeta kahetsenud. 77-st vastanust 72 (93,5%) vastasid, et ei ole kordagi oma otsust kahetsenud ning 5 (6,5%) vastasid, et on otsust vahetusaastale minna mõnel korral vahetusaasta jooksul kahetsenud, kuid see tunne on üle läinud ning kokkuvõttes kahetsust ikkagi pole.

Peamisteks põhjusteks, miks vahetusaastat ei kahetsetud, toodi välja 18 (23,4%) vastanu poolt, et kõik oli/on vahetusaastal nii tore ja see kogemus ning mälestused, mis sealt kaasa tulevad, on nii väärtuslikud, et pole põhjust oma “elu parimat aastat” kahetseda (Joonis 6). 17 (22,1%) vastanutest tõid välja, et pole vahetusaastat kahetsenud, kuna tänu sellele leidsid nad endale palju uusi toredaid sõpru. Kolmandaks põhjuseks, miks vahetusaastat ei kahetseta, jäi uue pere leidmine oma kodumaast kaugel asuvas riigis. Seda varianti tõi välja 15 (19,5%) vastanutest.

Joonis 6. Põhjused, miks õpilased vahetusaastat ei kahetse.

Veel ei kahetsetud vahetusaastal käiku, kuna see arendas vastanuid inimesena, kohanemine uue kultuuriga sujus hästi, keel saadi kiirelt selgeks, avastati uusi asju, leiti, et vahetusaasta on vaatamata kõigele ikkagi väärt kogemus, vahetusaasta on edaspidi positiivselt tulevikku mõjutanud ja otsus vahetusaastale mõeldi enne hoolikalt läbi.

5 (6,5%) vastanutest, kes märkisid, et kahetsesid oma vahetusaastat mingil ajal vahetusaasta jooksul töid põhjustena välja koduigatsuse Eesti järgi, sattumise madalasse seisuga, kuna oli raskusi vahetusriiki sisseelamisega, kultuurišoki tekkimise ja selle, et vahetusaastal nähti läbi sotsiaalmeedia, kuidas Eesti sõbrad leidsid omale uusi sõpru ning suhtlus nendega vähenes.

3.2. Küsitluse teise osa analüüs

Küsitluse teine pool koosnes 5 küsimusest, millele vastasid 48 juba vahetusaastalt tagasi tulnud õpilast. Küsitluse teises pooles uuriti, mis oli vahetusõpilaste arvates nende vahetusaasta positiivseim ja negatiivseim kogemus/katsumus, kuidas on vahetusaasta mõjutanud nende edasist elu ja kui palju suhtlevad nad praegusel hetkel oma vahetuspere ja vahetusaastalt saadud sõpradega.

Küsitluse käigus paluti vastajatel välja tuua oma positiivseim kogemus vahetusaasta jooksul. Peamisteks positiivseteks kogemusteks peeti vastanute poolt uute tutvuste saamist, keele täiesti selgeks õppimist, vahetusriiki integreerumist, vahetusaastal ringi reisimist ja enda tundma õppimist. Järgnevalt tuuakse välja mõned vastanute poolt kirja pandud nende vahetusaasta positiivseimad kogemused.

“Väga eredalt mäletan, kui käisin kolmepäevasel võrkpallivõistlustel, kus mu tiim võttis kohe mind omaks ning meil oli nii lõbus. Enne võistlusi olin osasid tüdrukuid näinud vaid paar korda ning teisi üldsegi mitte. Kuid koheselt tekkis meie kõigi vahel väga hea suhtlus, mis muutis selle nädalavahetuse üheks meeldejäävaimaks!”(Vahetusõpilane Uruguays)

“Ma käisin iga nädal kevadel ja sügisel võistlemas kooli eest kuigi kartsin seda meeletult. Tõin koolile ka kõrgushüpperekordi.” (Vahetusõpilane Kanadas)

“Oma sünnipäeval ma arvasin, et mu klass on mu sünnipäeva unustanud, aga nad tegelikult tellisid kooli pitsat mu jaoks, laulsid mulle vahetunnis ja üllatasid mind.” (Vahetusõpilane Rumeenias)

“Positiivseimaks juhtumiks oli mu 18 sünnipäev, kui vanemad Eestist üllatusena vahetusriiki külla sõitsid.” (Vahetusõpilane Saksamaal)

“Nii raske on ainult mõnda asja välja tuua. Kogu aasta oli täis positiivsust. Ma arvan, et suhtlemine ja uute inimestega rääkimine oli paras katsumus, kuid see tasus seda ära ning nüüd mul on sõbrad igaveseks.” (Vahetusõpilane Norras)

“Positiivseimaks kogemuseks oli sõprade leidmine kindlasti! Nii vahetusriigi inimeste kui ka teiste vahetusõpilaste näol. Keel samuti.” (Vahetusõpilane Hollandis)

“Positiivseimaks kogemuseks võin lugeda seda, et lõpuks integreerusin ühiskonda nii ära, et tundsin ennast põhimõtteliselt Uruguaylasena” (Vahetusõpilane Uruguays)

“Minu positiivseim kogemus oli vahetuspere vahetamine. Oli küll hirmus, aga sealt alates läks kõik ülesmäge” (Vahetusõpilane Paraguays)

“Positiivseimaks oli iseenda mõtetega olemise aeg ehk aeg reflekteerida oma elule, analüüsida ja vaadelda ning sellest õppida ja järeldusi teha. Ühesõnaga iseenda ja teiste inimeste tundma õppimine” (Vahetusõpilane Belgias)

“Esimene kord, kui sain iseseisvalt venekeelses keskkonnas punktist A punkti B. Mul oli Nokia.” (Vahetusõpilane Lätis)

Küsitluse eesmärgiks oli saada teada ka, mida peavad vahetusõpilased oma vahetusaasta negatiivseimaks kogemuseks. Peamisteks negatiivseteks kogemusteks olid vahetusõpilastel tülid perekonnaga, üksindustunne vahetusaasta jooksul, vahetusriigist lahkumine ja ootamatute tervisehäda tekkimine. Paljudel vastanutel aga ka negatiivsed kogemused puudusid. Järgnevalt toon välja mõned vastanute poolt kirja pandud nende vahetusaasta negatiivseimad kogemused.

“Vahetusaasta alguses tekkis väike konflikt oma vahetustvennaga ning sealt edasi üldise vahetusperega. Kohalikku YFU-t aga see nii väga ei huvitanud, sest elasin kontorist umbes 6h kaugusel ning lähimast YFU töötajast 2h kaugusel. Seega tundus, nagu ma poleks nende probleem ega mure.” (Vahetusõpilane Uruguays)

“Kõige negatiivsemaks kogemuseks oli see, et pidin vahetama perekonda, sest mu vahetusema üritas ennast ära tappa.” (Vahetusõpilane Uruguays)

“Vahetuspere tegi Eestit maha vahetevahel ega osanud hinnata Eestist saadetud kingitusi, millest mõned jäidki avamata.” (Vahetusõpilane Ameerika Ühendriikides)

“Osade klassikaaslaste poolne kiusamine (isoleerimine ja solvamine). Algul ma sellest keelebarjääri ja nende kahepalgelisuse tõttu aru ei saanud. Välja tuli see kõik alles vahetusaasta lõpus, mis tegi haiget ja kõigutas ülesehitatud enesehinnangut ning jättis halva maigu vahetusaastale.” (Vahetusõpilane Belgias)

“Elasin kolmes peres. Esimene kool tegi nägu, nagu mind ei eksisteeriks. YFU saatis mu peaaegu Eestisse tagasi, põhjuseks oli mu esimese vahetusema välja mõeldud tekst.” (Vahetusõpilane Belgias)

“Suhted Paraguay YFU-ga- tunnen siiani, et nii mõneski aspektis mind ei aidatud, kui seda vajasin, ning samuti heideti mulle ette asju, milles ma süüdi ei olnud ning kogu see asjaajamine YFUGa muutis mu vahetusaasta mitmes mõttes tülilikamaks ja ebameeldivamaks, kui see oleks võinud olla.” (Vahetusõpilane Paraguays)

“Negatiivne oli vahetusriigi ohtlikkus, pidev valvas olemine.” (Vahetusõpilane Brasiilias)

“Eks ikka oli vahepeal arusaamatusi pere või sõprade vahel, kuid midagi "suurt ja negatiivset" ei juhtunud, ainult see, et oleks tahtnud kauem elada Ameerikas.” (Vahetusõpilane Ameerika Ühendriikides)

“Negatiivseim kogemus oli mu esimene päev vahetusriigis. Ma jäin rongis magama ja sõitsin mööda peatusest, kus pidin välja minema.” (Vahetusõpilane Austrias)

Küsimusele, kuidas vahetusaasta endiste vahetusõpilaste tulevikku mõjutanud on, olid peamisteks korduvateks vastusteks maailmapildi ja maailma suhtumisse muutumine, selgus tulevikuplaanide osas, eestlastesse suhtumise muutumine, tutvusringkonna muutumine, suhtlusoskuste paranemine ning julgemaks muutumine. Järgnevalt tuuakse välja mõned vastanute poolt kirja pandud näited sellest, kuidas vahetusaasta nende tulevikku mõjutanud või muutnud on.

“Vahetusaasta on mu elu mõjutanud igas võimalikus mõttes. Kuidas ma maailma suhtun, kuidas ma eestlasi näen, kuidas ma enda elu elada tahan, kuidas ma teisi aidata tahan, mis ma oma eluga edasi teha tahan. Vahetusaasta andis selgust.” (Vahetusõpilane Ameerika Ühendriikides)

“Ma töötan oma vahetusorganisatsiooni heaks. On ka plaane minna edasi Ameerikasse õppima.” (Vahetusõpilane Ameerika Ühendriikides)

“Olen aru saanud, et Taani on väga minu riik ning tahan selle riigi kindlasti siduda kuidagi ka oma ülejäänud eluga.” (Vahetusõpilane Taanis)

“Vahetusaastal oli mul nii palju aega enda jaoks ning nüüdki teen rohkem neid asju, mis endale olulised on ja päeva nii säravaks teevad. Usaldan end rohkem ja ei kahetse otsuseid,

õpin kiiremini ja kergemalt. Mängin klaverit rohkem kui varem, avastasin, kui paeluv on kalligraafia ning veel mitmeid toredaid asju. Neid teen ka edaspidi ja õpin edasi. Uurimistöö teen samuti Hiina teemal. Ja keeleoskus annab ka palju juurde. Näiteks koolieksamist sain vabastuse, kuna läbisin hiinas C1 tasemetesti. Sain suveks töö tänu hiina keelele ja teen teisigi hiina keele ja kultuuriga seonduvaid vabatahtlikke töid. Neid asju on nii palju, kuidas vahetusaasta on mõjutanud.” (Vahetusõpilane Hiinas)

“Ma olen nii palju iseseisvam ja julgem. Ma armastan Eestit, kuid minu süda kuulub ka Norrale. Ma tunnen, et ma justkui oleksingi Norra jaoks loodud ja soovin sinna kindlasti ülikooli ja elama minna. Ma ei suudaks kujutada ette elu ilma Norra muusika, söökide ja kommeteta.” (Vahetusõpilane Norras)

“Olen muutunud veel avatumaks, aktsepteerin rohkem inimesi, ei tekita mingeid eelarvamusi. Tänu vahetusaastale valisin ka kindlasti praeguse eriala ülikoolis, milleks on hispaania keel ja kultuur.” (Vahetusõpilane Argentiinas)

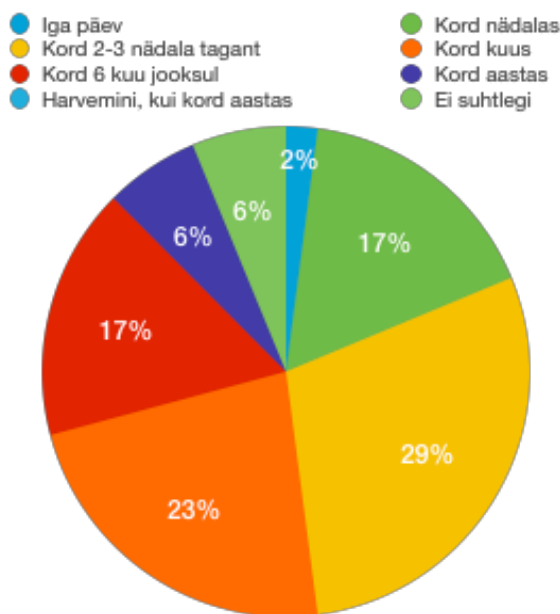
“Olen elukogenum, tunnen ennast paremini, mul on head sõbrad maailma eri paikadest. Võrdlen kõike nii Eesti kui Belgiaga, näen unenägusid teises keeles ja sealse eluga seonduvalt vahel. Ma ei defineeri ennast enam nii palju läbi Eesti ja tegelikult mitte ühegi riigi läbi. Mu mõttemaailm on vabam ja laiem. Ma seostan Eestit oma pere, sõprade ja igapäevaeluga, mitte oma rahvustundega.” (Vahetusõpilane Belgias)

“Soov minna tagasi on suur. Igatsen kõike mis seal oli ja eriti ennast. Mul ei ole võimalik tegeleda sellega mis mulle meeldib Eestis nii palju kui Kanadas. Vaba aega oli seal palju, Eestis seda peaaegu ei leiagi ja alati olen siin magamata ja väsinud. Koolis on raske peale vahetusaastat.” (Vahetusõpilane Kanadas)

“Vahetusaasta andis mulle kindla teadmise oma tuleviku kohta.” (Vahetusõpilane Jaapanis)

“Olen saanud hispaania keele suhu, mis on aidanud mind mitmes vallas, aga ka pakkunud mulle väga palju rahulolu. Samuti sain väga palju uusi sõpru YFU-st ja tegutsen seal vabatahlikuna palju.” (Vaetusõpilane Uruguays)

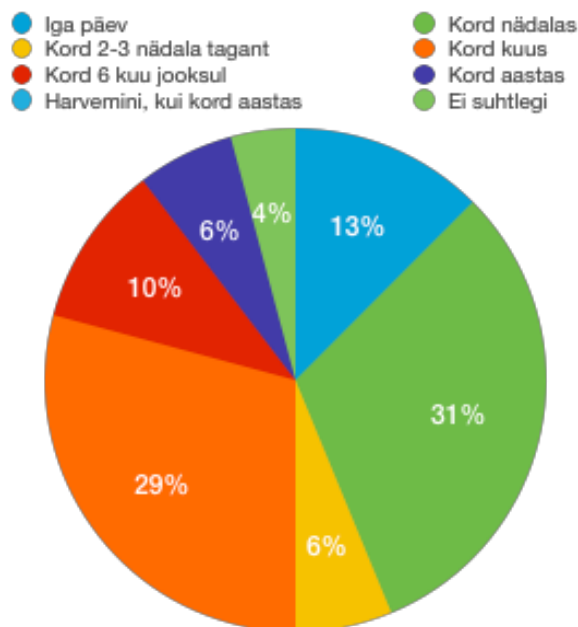
Uurimistöö käigus selgus ka, kui palju suheldakse pärast vahetusaastat edasi sealse vahetusperega (Joonis 7). Kõige populaarsemaks osutus suhtlemine iga 2-3 nädala tagant. Seda teevad 14 (29%) vastanutest. Kord kuus suhtlevad oma vahetusperega 11 (23%) vastanutest. Kord nädalas suhtlevad vahetusperega 8 (17%) õpilast ja kord kuus samuti 8 (18%) õpilast. 3 (6%) vastanut väitis, et suhtleb oma vahetusperega kord aastas ning teine 3 (6%) väitis, et ei suhtlegi oma vahetusperega. 1 vastanu (2%) suhtleb oma vahetusperega iga päev.

Joonis 7. Kui tihti suheldakse oma vahetusperega.

Küsimusele, kui tihti suheldakse edasi oma vahetusaastalt saadud sõpradega, vastati 15 (31%) õpilaste poolt, et suhtlevad vahetusaastalt saadud sõpradega kord nädalas (Joonis 8). 14 (29%) vastanut suhtlevad sõpradega kord kuus. Iga päev suhtlevad vahetusaastalt saadud sõpradega 6 (13%) õpilast. Kord 6 kuu jooksul 5 (10%) õpilast. 3 (6%) vastanutest

suhtlevad sõpradega kord aastas ja samuti 3 (6%) suhtlevad sõpradega kord 2-3 nädala tagant. 2 (4%) vastanut ei suhtle oma vahetusaastalt saadud sõpradega üldse.

Joonis 8. Kui tihti suheldakse vahetusaastalt saadud sõpradega.

Küsitluse käigus selgus, et noored otsustavad vahetusaastale minna peamiselt selleks, et saada selgeks uus keel, leida uusi tutvusi ja et tutvuda uue Eesti kultuurist erineva kultuuriga. Peamised ootused ja eesmärgid vahetusaastale kattuvad enamasti vahetusaastale minemise põhjustega. Ootusteks ja eesmärkideks on vahetusaastale minemas olevat õpilastel tavaliselt soov saada uusi tutvusi, õppida selgeks uus keel ja kohaneda uue kultuuriga. Paljudel aga ka eesmärgid ja/või ootused puudusid, kuna ei tahetud vahetusaastas pettuda. Selgus ka, et enamus vahetusaastal käinud õpilasi ei ole oma vahetusaastal käiku kunagi kahetsenud, kuna selle mõju nende tulevikule on olnud nii positiivne ja see kogemus väga väärtuslik. Positiivsete mõjudena tulevikule toodi välja näiteks tänu vahetusaastale selgeks saadud keele tõttu töökoha leidmist, ülikoolis eriala valmist, tulevikuplaanide selginemist, inimesena arenemist ja julgemaks ning tolerantsemaks muutumist. Mitmed vastanud leidsid ka, et ei näe oma tulevikku Eestis ning plaanivad tagasi oma vahetusriiki kolida.

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks oli uurida, mis põhjustel minnakse vahetusaastale ning millist mõju avaldab vahetusaasta vahetusõpilasele. See eesmärk sai ka täidetud. Selgus, et peamisteks vahetusaastale minemise põhjusteks on soov saada selgeks uus keel, soov luua uusi kontakte ja saada uusi sõpru ning soov tutvuda uue võõra kultuuriga. Samuti uuriti töös erinevaid organisatsioone, mis Eestist õpilasi vahetusaastale saadavad. Nendeks organisatsioonideks olid YFU, ASSE, FLEX programm ja Rotary.

Töö käigus selgus, et vahetusaastale mineku peamisteks põhjusteks on uue keele selgeks saamine, tutvuste leidmine ja uues kultuuris kohanemine. Samuti leiti, et vahetusaastal on mitmeid positiivseid mõjusid - näiteks aitavad vahetusaastalt saadud rahvusvaheline kogemus või selle käigus arenenud oskused leida tulevikus töökohta või eriala, mida ülikoolis õppida. Peale vahetusaastal käiku oli kasvanud ka õpilaste iseseisvus, tolerantsus ja julgus. Arenesid veel ka oskus oma aega paremini planeerida, oskus oma raha paremini planeerida ja muututi ka töösuhete suhtes paindlikumaks. Tuli välja ka, et vahetusaastalt tagasi tulles on vahetusõpilaste seas suurenenud patriotism. Näiteks nähti oma kodumaad positiivsemas valguses ja oldi rohkem valmis oma kodumaa arengule kaasa aitama.

Allikatena kasutati peamiselt internetimaterjale, mida Eesti kohta oli küllaltki vähe, kuid selle eest leidis mitmeid võõrkeelseid materjale ja uurimusi, mis andsid hea ülevaate vahetusaastale mineku põhjustest ja mõjudest.

Antud teemat saaks kindlasti edasi arendada, uurides samu vastanuid näiteks 10 aasta pärast ja leides erinevusi praeguste ning hilisemate vastuste vahel. Lisaks saaks vaatluse alla võtta ka vahetusaasta mõju vahetusaastal oleva õpilase perekonnale.

KASUTATUD LÜHENDID

YFU- *Youth for Understanding*

ASSE- *American Scandinavian Student Exchange*

FLEX- *The Future Leaders Exchange*

IES- *Institute for the International Education of Students*

ASSE- *American Scandinavian Student Exchange*

ECA- *Evaluation in the Bureau of Educational and Cultural Affairs*

EDOP- *Evaluation Division of the Office of Policy*

AIFS- *American Institute of Foreign Study*

CIMO- *Centre for International Mobility*

YES- *Youth Exchange and Study Program*

KASUTATUD KIRJANDUS

Aastavahetus. 2018. <http://ronoova.ee/vahetuse-liigid/aastane-vahetus/> (21. september 2018)

About the Program. 2018. <http://discoverflex.org/about-program/> (19. september 2018)

AIFS Study Abroad OUTCOMES. 2013. https://www.aifsabroad.com/advisors/pdf/AIFS_Study_Abroad_Outcomes.pdf (23. november 2018)

Bachner et al = Bachner, D.; Zeuschel, U. 2009. *Long-term Effects of International Educational Youth Exchange*. https://www.idrinstitute.org/wp-content/uploads/2018/02/mbm_bachner.pdf (25. november 2018)

Career Outcomes of Study Abroad Students. 2016. https://www.iesabroad.org/system/files/resources/career_outcomes_of_study_abroad_students.pdf (22. november 2018)

Evaluation of the Youth Exchange & Study Program. 2009. <https://eca.state.gov/files/bureau/youth-exchange-and-study-program-yes-full-report-aug-2009.pdf> (2. detsember 2018)

Hidden Competences. 2014. http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/32427_Faktaa_1_2014_Hidden_Competences.pdf (20. november 2018)

History. 2018. <https://about.yfu.org/history> (20. september 2018)

Jones, C. 2015. *The surprising effects of study abroad.* https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2015/08/20/the-surprising-effects-of-study-abroad/?noredirect=on&utm_term=.4512b845d130 (20. august 2015)

Kontram, O. 2018. *Kandideeri stipendiumile!* <https://asse.ee/asse-eesti/kandideeri-stipendiumile/> (27. november 2018)

Laagrivahetus. 2018. <http://ronoova.ee/vahetuse-liigid/laagrivahetus/> (21. september 2018)

Organisatsioonist. 2018. <https://asse.ee/organisatsioonist/> (10. september 2018)

Organisatsioonist. 2018. <https://www.yfu.ee/yfu/organisatsioonist/> (21. september 2018)

Riigid. 2018. <https://www.yfu.ee/vahetusopilane/riigid/> (12. detsember 2018)

Stipendium ja õpingute rahastamine. 2018. <https://www.yfu.ee/vahetusopilane/stipendium-ja-rahastamine/> (12. detsember 2018)

Suvevahetus. 2018. <http://ronoova.ee/vahetuse-liigid/suvevahetus/> (21. september 2018)

Tammaru, K. 2018. Kirjavahetus. 29. november 2018.

Vahetusõpilaseks välismaale? 2018. <http://ronoova.ee> (21. september 2018)

REASONS FOR GOING ON AN EXCHANGE YEAR AND THE EFFECTS ON EXCHANGE STUDENTS SUMMARY

The subjects of this research are “Reasons for going on an exchange year and the effects on exchange students”. The paper gives a fleeting overview of the organisations in Estonia that offer exchange programs, why students choose to go on an exchange and how the exchange years affects the students. The reason behind the topic choice was the lack of materials about the topic in Estonian as well as the author’s previous experience as an exchange student.

The aim of this research was to analyse previous research papers done on this topic, to conduct a survey among exchange students from Estonia and analyse the results to find out what’s their overall opinion on exchange years, why did they choose to go on an exchange year and how has the exchange year affected them and their future.

This research consists of 3 chapters. The first chapter includes a brief introduction of the most popular exchange organisations in Estonia and talks about the statistics and reasons of the Estonian exchange students who have canceled their exchange year or who have been sent home early. Second chapter is focused on previously done researches about the effects of exchange years. In the third chapter, the answers of survey about the exchange students from Estonia survey are analysed.

The materials used for this research consist of previous research papers and a number of different internet materials. In addition to the internet materials, the contribution of the

development project manager of the Youth for Understanding organisation, Kreete Tammaru, is also considered remarkable.

According to the results, the main reasons for going on an exchange are the willingness to learn a new language, to make new friends and get new contacts and to adapt and get to know a new culture. In addition, exchange year has major impacts on one's future, some of which would be helping the previous student get a better job, helping the student grow in many ways and also raising their tolerance and courage.

In conclusion, the aim of this research which was to find out the reasons for going on an exchange and the effects of an exchange year to the exchange student, was met.

LISA 1

Vahetusaasta välismaal

Tere! Mina olen Anete Osi, endine YFU vahetusõpilane, praegune Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumi 11. klassi õpilane. Teen uurimistööd teemal "Vahetusaastale mineku põhjused ning mõju vahetusõpilasele" ning loodan väga, et leiate 10-15 minutit, et minu küsitlusele vastata. Aitäh!

1. Teie sugu.
  - Mees
  - Naine
2. Teie vanus, kui alustasite oma vahetusaastat.
  - 14
  - 15
  - 16
  - 17
  - 18
3. Programm, millega vahetusaastal käisite.
  - YFU
  - ASSE
  - FLEX
  - Other:
4. Riik, kus Te vahetusaastal käisite.

5. Miks valisite just selle riigi?
6. Miks otsustasite veeta aasta vahetusõpilasena välismaal?
7. Millised olid Teie ootused vahetusaastale?
8. Millised olid Teie vahetusaasta eesmärgid?
9. Millised olid Teie suurimad hirmud vahetusaasta ees?
10. Mis on Teie arvates vahetusaasta positiivne osa?
11. Mis on Teie arvates vahetusaasta negatiivne osa?
12. Kas olete vahetusaastale minemise otsust kahetsenud?
  - Jah
  - Ei
13. Palun põhjendage.

14. Järgmistele küsimustele palun vastata ainult neil, kes on vahetusaastalt juba tagasi.

15. Mis oli Teie vahetusaasta positiivseim kogemus/katsumus?
16. Mis oli Teie vahetusaasta negatiivseim kogemus/katsumus?
17. Kuidas on vahetusaastal käik mõjutanud Teie edasist elu?
18. Kui tihti suhtlete oma vahetusperega?
  - Iga päev
  - Kord nädalas
  - Kord 2-3 nädala tagant
  - Kord kuus
  - Kord 6 kuu jooksul
  - Kord aastas
  - Harvemini, kui kord aastas
  - Ei suhtlegi
  - Muu:
19. Kui tihti suhtlete oma vahetusaastal saadud sõpradega?
  - Iga päev
  - Kord nädalas
  - Kord 2-3 nädala tagant
  - Kord kuus
  - Kord 6 kuu jooksul

- Kord aastas
- Harvemini, kui kord aastas
- Ei suhtlegi
- Muu: